

7 Topola czarna (soroka *Populus nigra*)

Rok objęcia ochroną: 1994
Obwód: 548 cm
Lokalizacja: Park im. Jana Kochanowskiego
GPS: X: 588560.43895868, Y: 6500784.00120593

W Polsce osiąga północną granicę występowania (nie stwierdza się jej już na Pomorzu). Dawniej pospolicie występowała w naturalnych, wilgotnych, podtapianych łągach – lasach towarzyszących rzekom niżowym. Obecnie na

stanowiskach naturalnych należy do rzadkości. Jej siedliska są przekształcane przez człowieka np. na rolę lub drzewostany gospodarcze z dębem. Ponadto jest wypierana przez inne gatunki, np. topolę kanadyjską i klon jesionolistny – gatunki obce w naszej florze.

Wymaga gleb żyznych, świeżych i mokrych.

Należy do najwyższych drzew Polski.

Przy ścieżce widać tzw. Świadka – pień kiedyś okazałego drzewa. Pomnikowa topola zaczęła zasychać, a potężne, martwe konary stwarzały zagrożenie dla ludzi. Podjęto więc decyzję o ich przycięciu i pozostawieniu pnia, który ma „świadczyć” o minionej świetności drzewa.

* * *

Park Jana Kochanowskiego (pierwotnie Bismarck Garten), urządzono według projektu dyrektora Ogrodów Miejskich Konrada Neumanna w 1901 r. Wykonano go w stylu parku krajobrazowego. W układ parku wkomponowano rosnące wcześniej stare drzewa. Jeszcze w 1938 r. zinwentaryzowano tu 84 gatunki drzew i krzewów. W czasie drugiej wojny światowej część drzewostanu uległa zniszczeniu i pojawiła się konieczność dodatkowych nasadzeń.

Dnia 5 września 2011 r. stwierdzono, że drzewo w środku jest całkowicie wypróchniałe i z uwagi na stwierdzone zagrożenie bezpieczeństwa ludzi, zdecydowano się na jego przycięcie. Zdjęcie przedstawia topolę przed redukcją korony.

8 Olsza sercolistna (sercowata) (*Alnus cordata*)

Rok objęcia ochroną: 1994
Obwód: 234 cm, 168 cm
Lokalizacja: Park im. Jana Kochanowskiego
GPS: X: 588652.24615537, Y: 6500776.05484802

Naturalnie występuje w południowych Włoszech, na Sardynii i Korsyce. Drzewo preferuje gleby przepuszczalne. Rośnie na stanowiskach słonecznych i w półcieniu. Nazwa gatunku pochodzi od charakterystycznego, sercowatego kształtu dużych, delikatnie ząbkowanych liści.

Jest stosunkowo rzadko sadzona. Oglądane okazy są jedynymi znanymi przedstawicielami tego gatunku w Bydgoszczy. Uznawana jest za florystyczną atrakcję Bydgoszczy.

* * *

W sąsiedztwie olszy (przed gmachem Teatru Polskiego) stoi „Łuczniczka” – dzieło rzeźbiarza Ferdinanda Lepcke z 1908 r.

9 Dąb szypułkowy odm. stożkowa projektowany pomnik przyrody (*Quercus robur Fastigiata*)

Rok objęcia ochroną:
Rozgałęzia się nad gruntem
Lokalizacja: Park im. Jana Kochanowskiego
GPS: X: 5888604.81497315, Y: 6500684.94168042

Gatunek „dąb szypułkowy” opisano w pkt 2.

Odmiana stożkowa, jak sama nazwa wskazuje, ma pokrój korony podobny do stożka. Podobny do topoli włoskiej. Jednak rośnie i żyje dłużej niż topola.

Gałęzie często są pogięte w charakterystyczny dla odmiany sposób.

Należy do najczęściej sadzonych odmian dębu szypułkowego. Często rozgałęzia się tuż nad powierzchnią ziemi.

10 Kasztanowiec czerwony (*Aesculus x carnea*)

Rok objęcia ochroną: 1997
Obwód: 170 cm – 234 cm
Lokalizacja: ul. Park im. Jana Kochanowskiego
GPS: X: 5888503.96976066, Y: 6500789.35464429

Powstał w wyniku zmieszania dwóch gatunków: k. białego (pochodzącego z Bałkanów) i k. krwistego (pochodzącego z Ameryki Północnej). Z tego względu osobniki rozwijające się z nasion mogą się między sobą różnić, np. intensywnością koloru kwiatów. Owoców ma niewiele. Zwykle są one brązowawe, gładkie lub z nielicznymi kolcami. Kasztanowiec czerwony wolniej rośnie i jest niższy od kasztanowca białego, osiąga wysokość do około 15 m. Jest bardziej odporny na suszę, ale łatwiej przemarzła.

Ochroną objęto 8 drzew. Jest to jedyny pomnik przyrody, chroniący przedstawicieli opisywanego gatunku w Bydgoszczy.

11 Głóg dwuszypułkowy (*Crataegus laevigata*)

Rok objęcia ochroną: 1994
Obwód: 176 cm
Lokalizacja: ul. H. Kołłątaja 4
GPS: X: 5888453.8084096, Y: 6500652.71309507

Głóg dwuszypułkowy naturalnie występuje w lasach, zaroślach i nieużytkach, osiąga wiek około 200 lat.

W Polsce dziko występują 3 gatunki głogów (rodzaj głóg obejmuje ok. 200 gatunków). Oglądany głóg został posadzo-

ny na tzw. przedogrodziu – historycznym założeniu zieleni przeddomowej, charakterystycznym dla przełomu XIX i XX w. Budynek, przed którym rośnie opisywane drzewo, powstał w latach 1898–1899 i był własnością bydgoskiej loży masońskiej.

12 Miłorząb dwukłapowy (*Ginkgo biloba*)

Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 168 cm
Lokalizacja: okaz żeński ul. Gimnazjalna 2
GPS: X: 5888294.99450579, Y: 6500496.85166701

Pochodzi z Chin, w stanie dzikim już prawie nie występuje. Jest gatunkiem dwupiennym (kwiaty żeńskie i męskie występują na różnych okazach), kwitnącym od marca do kwietnia. Jest gatunkiem nagozależkowym (nagonasiennym).

To co widzimy jako kulisty „owoc” w rzeczywistości jest tylko mięsistą otoczką nasienną. Miłorząb jest jedynym przedstawicielem nagonasiennych, u którego liście szpilkowe przekształciły się w blaszkę liściową. Wachlarzowate liście są niepodobne do liści innych gatunków drzew spotykanych w Polsce. Miłorząb jest gatunkiem reliktowym – jedynym żyjącym przedstawicielem, kiedyś licznej grupy roślin, występujących w erze mezozoicznej.

W Bydgoszczy sadzono okazy męskie i żeńskie. W miastach częściej sadi się okazy męskie. Okazy żeńskie z uwagi na opadające, brudzące i rozkładające się na chodnikach otoczki nasienne są mniej atrakcyjne.

* * *

Budynek, przy którym rośnie miłorząb powstał w drugiej połowie XIX wieku. Ogród w obecnej formie powstał w końcu lat dwudziestych XX wieku. Można więc założyć, że oglądany miłorząb jest w wieku ok. 100–140 lat.

13 Buk zwyczajny odm. czerwolistna projektowany pomnik przyrody (*Fagus sylvatica 'Atropurpurea'*)

Obwód: 306 cm
Lokalizacja: Park im. Kazimierza Wielkiego
GPS: X: 5888227.79043422, Y: 6500424.57092398

Wszystkie drzewa z rodzaju buk pochodzą z półkuli północnej.

W Polsce buk pospolity, jest jedynym rodzimym gatunkiem buka, osiąga tu północno-wschodnią granicę zasięgu. Jest gatunkiem leśnym (tworzy własne zespoły leśne, w których jest głównym – dominującym gatunkiem). Wymaga gleb żyznych, dobrze napowietrzonych, z głębokim poziomem wody. Jest gatunkiem, który lubi wilgotne powietrze. Żle znosi mrozy. Osiąga wiek nawet 350 lat.

Buk stosunkowo wolno rośnie – ok. 40–60 cm/rok. Jest jednym z najważniejszych leśnych drzew liściastych Europy. Odmiana czerwolistna jest specjalnie hodowana i selekcyonowana w szkółkach. Intensywność czerwonego zabarwienia zależy od stężenia czerwonych antocyjanów w liściach.

Odmiany czerwone wymagają szczepienia. Rozszerzenie pnia oglądanego buka jest prawdopodobnie „blizną” po szczepieniu. Nasiona buka – orzeszki nazywane bukwą – są jednymi z najbardziej lubianych przez zwierzęta (np. dziki, wiewiórki) owoców. Z nasion buka, produkuje się olej do produkcji margaryny i wykorzystuje się je w przemyśle mydlarskim.

* * *

Opisywany buk rośnie w sąsiedztwie pomnika-fontanny „Poptop” odsłoniętego 23.07.1904 r., autorstwa Ferdinanda Lepcke. Całość została odlana z brązu, natomiast podłoże skalne wykonano z czerwonego, faktowanego piaskowca, gładów i kamieni. W 1943 r. w czasie okupacji hitlerowskiej pomnik rozebrano, a uzyskany z niego materiał przeznaczono na cele wojenne. W 2010 r. w oryginalnej zakonserwowanej misie kamiennej zrekonstruowano dwie grupy rzeźbiarskie i ponownie uruchomiono fontannę.

14 Platan klonolistny (*Platanus x acerifolia*, *Platanus x hispanica*)

Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 364 cm
Lokalizacja: Park im. Kazimierza Wielkiego
GPS: X: 5888274.82265945, Y: 6500380.44383816

Wszystkie gatunki z rodzaju platan związane są z półkulą północną. Platan klonolistny, najczęściej uprawiany w Polsce, jest mieszańcem platana zachodniego (rosnącego w Ameryce Północnej) i platana wschodniego (rosnącego od Europy południowo-wschodniej, po Iran i Kaszmir). Jego cechą charakterystyczną jest łuszcząca się cienkimi płatkami szara kora (nie jest to oznaką choroby drzewa!). Platany należą do najbardziej rozłożystych drzew świata – szerokość ich korony może przekraczać 30 m.

Platan lubi gleby głębokie i świeże, możliwe żyzne. Rośnie także na glebach piaszczystych, ale wilgotnych. Bardzo dobrze znosi zanieczyszczenie powietrza. Jest drzewem długowiecznym. Dochodzi do 35 m wysokości.

* * *

Oglądany platan rośnie w sąsiedztwie katolickiego kościoła pod wezwaniem Św. Piotra i Pawła. Pierwotnie była to świątynia Gminy Ewangelickiej i powstawała w latach 1872–1876, według projektu berlińskiego architekta Fryderyka Adlera. Witraże ufundował Cesarz Wilhelm I, a wykonali je pracownicy Cesarskiego Instytutu Witraży.

Pierwotnie kościół oświetlany był 208 lampami gazowymi. Ciekawostką jest to, że był on zawsze ogrzewany. Świątynia jest wyposażona w cenne organy z warsztatu Wilhelma Sauera z Frankfurtu.

15 Cypryśnik błotny (*Taxodium distichum*)

Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 352 cm
Lokalizacja: Park im. Kazimierza Wielkiego
GPS: X: 5888194.15813886, Y: 6500381.80135798

Drzewo pochodzi z południowo-wschodnich rejonów Ameryki Północnej, gdzie dorasta do 50 m wysokości.

W warunkach naturalnych występuje na bagnach, terenach zalewowych, o wysokim poziomie wód gruntowych. Aby

zaopatrzyć korzenie w tlen, tworzy charakterystyczne, puste w środku, „korzenie oddechowe”, mające postać pieńków wyrastających 40 cm nad powierzchnią ziemi.

W Europie cypryśnik nie rozmnaża się samodzielnie – jest sadzony. W naszej strefie klimatycznej dorasta do 25 m wysokości.

Jest drzewem szpilkowym, zrzucającym liście (szpilki) na zimę (podobnie jak rodzimy modrzew europejski).

W Bydgoszczy mamy trzy cypryśniki objęte ochroną w formie pomnika przyrody: dwa z nich rosną w Parku Kazimierza Wielkiego, trzeci niedaleko Fary.

* * *

Park Kazimierza Wielkiego, w którym rosną pomniki opisane w pkt 13–16, jest najstarszym parkiem w Bydgoszczy. Jego początki sięgają I połowy XVII wieku, kiedy założono tu ogród Zakonu Klarysek. Później teren przejęła Regencja i od 1835 r. (po likwidacji Zakonu) ogród nazywano Parkiem Regencyjnym. Dnia 1 października 1901 r. postanowiono przekazać Park na własność zarządu miasta i udostępnić go bydgoskiej społeczności jako park miejski (Stadt Park). W okresie wojny omawiany teren nazywano Parkiem Wiktorii.

16 Wiąz szypułkowy (*Ulmus laevis*)

Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 314 cm
Lokalizacja: Park im. Kazimierza Wielkiego
GPS: X: 5888061.10048073, Y: 6500301.86331808

Jest naszym rodzimym gatunkiem (to znaczy, że jest charakterystyczny dla naszej strefy klimatycznej, występuje na naturalnych siedliskach i sam się odnawia – nie trzeba go sadzić) – jednym z trzech gatunków wiązów występu-

jących w Polsce.

Naturalnie rośnie w wilgotnych lasach (łągach), rozwiniętych wzdłuż rzek i strumieni. Najstarszy wiąz w Polsce liczy ok. 450 lat.

W Bydgoszczy sadzony jest w parkach i na skwerach.

Najokazalsze wiąz w Bydgoszczy spotkać można w Parku nad Starym Kanałem i w Parku Kazimierza Wielkiego. Obecnie sadzony jest bardzo rzadko. Prawdopodobnie jednym z powodów jest holenderska choroba wiązów, która prowadzi do śmierci drzewa.

Oprócz wskazanych na niniejszej ścieżce w Parku Kazimierza Wielkiego znajduje się jeszcze 5 pomników przyrody (1 cypryśnik i 4 dęby szypułkowe w tym jeden odmiany stożkowej).

17 Bożodrzew (ajlant) gruczołkowany (*Ailanthus altissima*)

Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 322 cm, 380 cm
Lokalizacja: ul. Jagiellońska (przed budynkiem Kuj.-Pom. Urzędu Wojewódzkiego)
GPS: X: 5887969.9643755, Y: 6500317.52202205

Naturalnie występuje w północno-wschodnich Chinach. Nazwa gatunku pochodzi prawdopodobnie z języka chińskiego yaolan tian, co oznacza kołyska niebios. Zwykle osiąga wysokość 20–30 m wymaga ciepłych, słonecznych miejsc. Lubi gleby lekkie i świe-

że, ale również rośnie na glebach suchych i jałowych.

W związku z budową „DRUKARNI” w 2007 r., w sąsiedztwie bożodrzewów, przebudowywano układ drogowy i chodniki. W celu ochrony drzew zmieniono pierwotne założenia projektu. Aby ograniczyć ryzyko uszkodzenia korzeni i ingerencję w glebę, większość prac w sąsiedztwie pomników wykonywano ręcznie. Poszczególne etapy wykopów były poprzedzone analizą ułożenia korzeni w gruncie. Oglądane drzewa są jedynymi bożodrzewami chronionymi w formie pomnika przyrody w Bydgoszczy. Na mapach historycznych pochodzących z 1901 r., drzewa już widnieją. Prawdopodobnie zostały posadzone po zakończeniu budowy obecnego gmachu Urzędu Wojewódzkiego, to jest w 1900 r.

18 Miłorząb dwukłapowy (*Ginkgo biloba*)

Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 210 cm – mierzony na wys. 70 cm
Lokalizacja: okaz męski – ul. Konarskiego / ul. Jagiellońska
GPS: X: 5887953.90074698, Y: 6500404.62777648

Cechy gatunku opisano przy przystanku 12 ścieżki – miłorząb dwukłapowy.

Pomniki przyrody ustanawia się w drodze uchwał rad gmin. Wniosek o uznanie tworu przyrody za pomnik przyrody może złożyć każdy. Pismo z informacjami pozwalającym na zidentyfikowanie okazu w terenie, należy kierować do Przewodniczącego Rady Miasta Bydgoszczy, na adres: ul. Jezuicka 1, 85-102 Bydgoszcz.

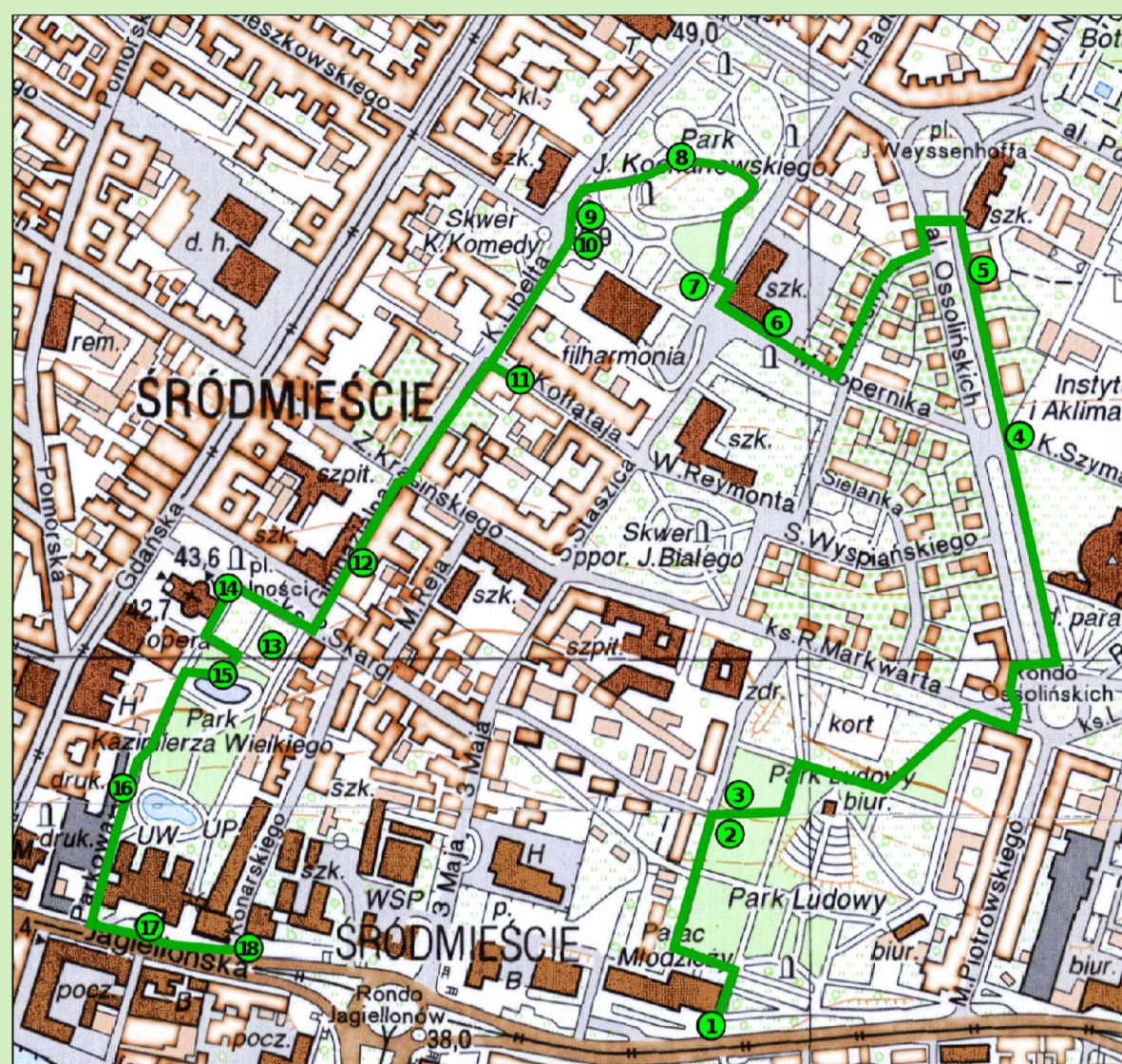
Wykaz typów pomników przyrody w Bydgoszczy

TYP POMNIKA PRZYRODY	LICZBA W BYDGOSZCZY
POJEDYNCZE DRZEWA	50
GRUPY DRZEW	24
KRZEWY	3
GLĄZY	3
ALJEJE	1
ŹRÓDŁO	1
INNE	2
SUMA	84

BIBL 2.31.08.2011.1

POMNIKI PRZYRODY CENTRUM BYDGOSZCZY

Ścieżka dydaktyczna

Długość ścieżki: 2,77 km
Liczba przystanków: 18

POMNIKI PRZYRODY CENTRUM BYDGOSZCZY

Przebieg ścieżki dydaktycznej

1 **Surmia bignoniowa (zwyčajna) = katalpa pospolita** (*Catalpa bignonioides*)
Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 210 cm
Lokalizacja: ul. Jagiellońska (przy Pałacu Młodzieży)
GPS: X: 5887901.57002693, Y: 6500787.40570394

Naturalnie występuje w południowo-wschodniej części Ameryki Północnej. Osiąga wysokość 15–20 m.

Ma niewielkie wymagania glebowe: rośnie na glebach suchych i piaszczystych oraz na żyznych i świeżych. Jest gatunkiem światło i ciepłolubnym, wymagającym miejsc zacisznych, osłoniętych od wiatrów. Jest odporna na zanieczyszczenia powietrza.

Liście surmii mogą osiągać 35 cm długości, są tym samym największe spośród liści drzew występujących w Polsce. Także owoce surmii, dochodzące do 40 cm, należą do najdłuższych owoców spotykanych w naszym kraju. Surmie nie tworzą pąków szczytowych, stąd charakterystyczny sposób rozwidlania się ich pędów.

Oglądana surmia jest jedynym z 3 „pomnikowych” przedstawicieli tego gatunku w Bydgoszczy.

Aby drzewo zachować, zmieniono projekt budynku „Pałacu Młodzieży”, tworząc dla surmii specjalną wnękę.

* * *

W 1969 r. powołano Społeczny Komitet Budowlany Młodzieżowego Domu Kultury Techniki i Sportu, który zajął się organizacją prac i trwającą 6 lat budową obiektu. Budowę realizowano ze składek młodzieży, zakładów pracy oraz przy pomocy finansowej Państwa. Materiałem budowlanym były cegły z rozbieranych ówczesnych magazynów Pruskiego Urzędu Prowiantowego z połowy XIX w.

Od 22 lipca 1974 r. „Pałac Młodzieży” jako placówka oświatowo-wychowawcza, służy młodym ludziom pomagając im rozwijać talenty i odnajdywać pasje. Działania „Pałacu” mają nie tylko charakter lokalny, ale także krajowy i międzynarodowy.

4 **Jarzab szwedzki** (*Sorbus intermedia*)
Rok objęcia ochroną: 1994
Obwód: 32 cm – 225 cm
Lokalizacja: ul. K. Szymanowskiego
GPS: X: 5888412.13775974, Y: 6501070.55276528

Jest gatunkiem występującym w basenie Morza Bałtyckiego. W Polsce rośnie na naturalnych stanowiskach w lasach na Pomorzu – od Kołobrzegu, po Gdańsk. Nie ma dużych wymagań glebowych, woli miejsca słoneczne.

Na stanowiskach naturalnych jarzab szwedzki jest objęty ochroną gatunkową ścisłą (przepisom o ochronie gatunkowej nie podlegają okazy hodowane i sadzone przez człowieka).

Jarzab szwedzki jest spokrewniony z gatunkami endemicznymi (występującymi naturalnie tylko na określonym, ograniczonym obszarze) występującymi na Wyspach Brytyjskich.

Oglądana aleja jest jedyną tak dobrze zachowaną, chronioną w formie pomnika przyrody aleją drzew w Bydgoszczy. Jednocześnie jest najlepiej zachowaną aleją jarzabów szwedzkich w naszym mieście. W 2010 r. wycięto z alei jeden jarzab. Drzewo było suche od kilku lat. Na jego miejsce zostanie posadzony nowy okaz.

* * *

Aleja została nasadzona w sąsiedztwie największej świątyni z zespołem klasztornym w Bydgoszczy – Bazyliki pod wezwaniem Świętego Wincentego à Paulo. Jest to kościół zgromadzenia Księżych Misjonarzy, którzy zostali sprowadzeni do Bydgoszczy w 1923 r.

Budowa Bazyliki była wielokrotnie przerywana, a największych zniszczeń dokonała wojna. Budowa świątyni, według projektu Adama Ballenstedt'a rozpoczęła się w 1924 r. po wojnie prace prowadził architekt Jan Kossowski. Kościół, o powierzchni ok. 6150 m², zbudowano na planie krzyża greckiego z kopułą.

2 **Dąb szypułkowy** (*Quercus robur*)
Rok objęcia ochroną: 2009
Obwód: Ryszard 312 cm, Jakub 277 cm
Lokalizacja: Park Ludowy im. W. Witosa
GPS: X: 5888054.678, Y: 6500821.662

Naturalnie występuje w Europie i w południowo-zachodniej Azji. W Polsce jest gatunkiem pospolitym. Występuje w lasach, sadzony jest w parkach i na przydrożach. Lubi gleby świeże, głębokie i żyzne. Znosi okresowe zalewanie.

Na glebach suchych rośnie słabo i często przyjmuje formę krzaczastą.

„Polski heban” – to drewno dębu, które co najmniej kilkaset lat leżało w wodzie i w wyniku reakcji chemicznych zmieniło kolor na czarny. W średniowieczu lasy dębowe były pastwiskami dla świń i to było ich podstawowe przeznaczenie – nie drewno.

Dęby szypułkowe są najczęściej uznawanym gatunkiem za pomnik przyrody w Polsce, są też najdłużej żyjącymi drzewami liściastymi, mogą osiągać wiek 1000 lat. Najstarszy dąb w Polsce liczy ok. 800 lat i rośnie niedaleko Kołobrzegu.

Najpotężniejszy dąb w Bydgoszczy – Bydgoski Bartek – rośnie przy ul. Toruńskiej. Zgodnie z legendą liczy 600 lat.

Cechą wyróżniającą oglądanych okazów drzew jest pokrój – pierń jednego z nich (Jakuba) jest charakterystycznie wygięty, co najlepiej widać w stanie bezlistnym.

Oglądanym dębom nadano imiona na pamiątkę Dyrektora Wydziału Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska UM Bydgoszczy – Pana Ryszarda Łebka i Jego wnuka – Jakuba w podziękowaniu za wieloletnią pracę na rzecz ochrony środowiska.

* * *

Park powstał w miejscu cmentarza Ewangelickiej Gminy Zjednoczonej, założonego już w 1778 r. Cmentarz zlikwidowano w latach 1951–1952. Od strony ul. Jagiellońskiej znajduje się głaz upamiętniający dawny cmentarz ewangelicki. Dnia 3 czerwca 1984 r. odsłonięto pomnik Wincentego Witosa i od tego czasu omawiany park funkcjonuje pod obecną nazwą.

5 **Magnolia pośrednia** (*Magnolia x soulangiana*)
Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 60/40 cm, 54/50 cm, 63/60 cm
Lokalizacja: Al. Ossolińskich 12
GPS: X: 5888555.88282888, Y: 501035.52455475

Dotychczas stwierdzono około 125 gatunków magnolii. Występują one głównie w Azji, a także we wschodniej części Ameryki Północnej. Gatunki tropikalne występują w Ameryce Środkowej i Południowej. W Polsce uprawia się okazy z rodzaju *Magnolia* i *Liriodendron*. Magnolie wymagają gleb żyznych i świeżych, najlepiej o przepuszczalnym podłożu i odczynnie lekko kwaśnym.

W Bydgoszczy magnolie są coraz liczniej sadzonymi drzewami. Oglądane okazy należą do najstarszych i najokazalszych w Bydgoszczy.

* * *

Magnolie rosną przed zespołem budynków, wzniesionym w latach 1902–1906 dla powstającej w tym czasie w Bydgoszczy, rolniczej placówki naukowo-badawczej wg projektu pruskiego architekta placowego Deliusa. W roku 1921 utworzono w tym zespole architektonicznym Państwowy Instytut Rolniczy. Okazałe gmachy Instytutu noszą typowe cechy historyzującej architektury użyteczności publicznej początku wieku XX.

3 **Kasztanowiec pospolity** (kasztanowiec biały, *Aesculus hippocastanum*)
Rok objęcia ochroną: 1991
Obwód: 520 cm
Lokalizacja: Park Ludowy im. W. Witosa
GPS: X: 5888072.735, Y: 6500826.083

Jest gatunkiem naturalnie występującym na Balkanach, w wilgotnych dolinach górskich. W Polsce jest pospolicie sadzony już od XVII w. Lubi gleby świeże lub wilgotne i żyzne, stanowiska słoneczne lub półcieniste. Wiek

najstarszego kasztanowca w Polsce ocenia się na 250 lat.

Jedną z cech kasztanowców białych jest to, że różne osobniki rozpoczynają kwitnienie i rozwój liści w różnym czasie. Może dojść do sytuacji, że jedno drzewo jest w pełni kwitnienia, a u drugiego dopiero pękają pąki kwiatowe. Kasztanowiec ma największe pąki spośród europejskich drzew. Nazwa łacińska „hippocastanum” znaczy „kasztan koński” z języka tureckiego af kastanesi, z greckiego hippos – co oznacza koń i łaciny castanum – kasztan. Turcy stosowali nasiona kasztanowców jako lekarstwo dla koni. Kasztanowce występowały na znacznych terenach Europy w trzeciorzędzie.

Warto jeszcze wspomnieć, że kasztanowiec biały jest jedynym gatunkiem z rodzaju kasztanowiec *Aesculus*, mającym swoje pierwotne stanowisko w Europie.

Oglądany kasztanowiec jest największym znanym okazem tego gatunku w Bydgoszczy.

Obecnie większość kasztanowców w Europie została zaatakowana przez pasożyta – motyla szrotówka kasztanowcowiaczka. Skutkiem jego oddziaływania są brązowe plamy na liściach – tzw.miny, powstałe w wyniku żerowania larw szrotówka, wyjadających tkankę miękką liścia. W efekcie drzewa szybko tracą liście, są słabsze i mogą być bardziej podatne na choroby.

Najbezpieczniej ekologicznie metodą zwalczania szrotówka jest systematyczne zgrabianie opadłych liści kasztanowców. Liście należy palić lub kompostować pod co najmniej 20 cm warstwą ziemi.

6 **Klon srebrzysty** (*Acer saccharinum*)
Rok objęcia ochroną: 1994
Obwód: 442 cm, 333 cm, 434 cm
Lokalizacja: ul. M. Kopernika 1
GPS: X: 5888501.52349264, Y: 6500851.03219004

Jest gatunkiem naturalnie występującym w Ameryce Północnej, gdzie osiąga wysokość do 40 m (w Polsce dochodzi do około 25 m). Rośnie na siedliskach wilgotnych, przeważnie w łęgach i na terenach zalewowych.

Wymaga gleb świeżych i głębokich. W miejscach suchych szybko się starzeje. Lubi stanowiska nasłonecznione. Jest odporny na zanieczyszczenia powietrza i mrozy. Nasiona klonu srebrzystego mają 100% zdolność kiełkowania, a siewki jeszcze jesienią mogą osiągnąć wysokość 40 cm (rzadko 100 cm).

Kiedyś był gatunkiem dość pospolicie sadzonym na terenach zielonych Bydgoszczy. Obecnie jest mniej popularny. Być może powodem takiego stanu rzeczy jest jego kruche drewno, stosunkowo łatwo łamiące się gałęzie, a także podatność na choroby grzybowe.

Większość pomnikowych klonów srebrzystych w Bydgoszczy to okazy coraz słabsze, kruszące się, opanowane przez jemiolę i grzyby. Młode pokolenie klonów srebrzystych dopiero rośnie i na okazy „pomnikowe” będziemy musieli poczekać wiele lat.

* * *

Dochodząc do klonu srebrzystego, przechodzi się przez dzielnicę Sielanka, która jest założeniem zaprojektowanym wg idei urbanistycznej miast-ogrodów Howarda. Magistrat Bydgoski w 1912 r. wprowadził plan zagospodarowania kwartałów między ul. Al. Ossolińskich, Asnyka, Paderewskiego, Staszica, Markwarta. Koncepcję założenia opracował uznany wówczas architekt H. J. Stubben. Według przyjętego planu realizowano zabudowę willową i wielomieszkaniową o ściśle określonych gabarytach, ze wskazanym sposobem zagospodarowania działek. Parcele były ogradzane w jednorodny sposób, przed budynkami urządzało niewielkie przedogrody, zaś tylne części pozostawiano bez zabudowy jako tereny zielone.